

Lausunto

11.08.2023

Asia: VN/19726/2023

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Lausuntopyyntö

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Kannatatteko uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ajankohdasta 1.10.2023 uuteen ajankohtaan 1.10.2024?

Ei

Halutessanne voitte antaa tiiviit perustelut vastaukselle:

Voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö ei täysin täytä YK:n vammaissopimuksen ja perustuslain vaatimuksia. Lisäksi voimassa olevan vammaispalvelulain kirjaukset ovat aiheuttaneet lain erilaisia tulkintoja, epätietoisuutta eikä yhdenvertaisuus toteudu vammaisten henkilöiden kohdalla. Tällä hetkellä Suomessa tehdään yhtä paljon arjessa apua tarvitsevien vammaisten henkilöiden kohdalla hyvinkin erilaisia päätöksiä asettaen vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan, riippuen siitä kuka hänen palvelutarvettaan arvioi ja mitkä ovat alueen toimintaohjeet, jotka eivät välttämättä ole lainhengen mukaiset, vaan tulkinta laista.

Suomessa on aloitettu jo viime vuosituhanella valmistelemaan vammaispalvelulain uudistusta. Uuden lain on pitänyt tulla voimaan jo monen hallituksen aikana, mutta aina on aika loppunut kesken. Nyt vihdoin on saatu valmiiksi laki, joka edistää eri vammairyhmien yhdenvertaisuutta ja parantaa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan. Uusi laki ja sen soveltamisala ovat käyneet läpi arvioinnin ja usean lausuntakierroksen ja lakia on muokattu YK:n vammaissopimuksen velvoittamalla tavalla. Se ei ehkä ole vielä täydellinen, mutta sen voimaantulon siirtämiseen ei LapCI ry:n mielestä ole riittäviä perusteita. Lain voimaantulon siirtäminen muutosten tekemisen vuoksi ja säästöjen saavuttamiseksi on kohtuutonta. Säästöt kohdistuisivat siihen ryhmään, jotka ovat muuten yhteiskunnassamme haavoittuvimmassa asemassa. Nyt lausunossa olevassa hallituksen esityksessä ei kerrota selkeästi, minkälaisia muutoksia lakiin suunnitellaan. Mahdollisia lakimuutoksia varten tarvitaan asianmukainen ja vammaiset henkilöt ja heidän edustajiensa osallistava lainvalmisteluprosessi, jonka tavoite ei ole säästöjen hakeminen vaan vammaisten oikeuksien ja hyvän elämän toteutuminen. Vammaispalveluja ei saa karsia eikä supistaa säästöihin vedoten. Tulee

myös huomioida, että säästö vammaispalveluista tuo kustannuksia muihin palveluihin, kun toimintakyky ja itsenäinen pärjääminen heikkenee. Vammaispalveluihin on saatava riittävä rahoitus, jotta palvelut voidaan toteuttaa ja järjestää vammaisen ihmisen todellisen tarpeen mukaisesti.

Vammaispalvelujen välttämättömyyttä korostaa se, että niiden saatavuus on turvattu subjektiivisella oikeudella. Uudessa, hyväksytyssä ja presidentin allekirjoittamassa vammaispalvelulaissa on monia erityisesti kuulovammaisten lasten tilannetta parantavia uudistuksia, kuten subjektiivinen oikeus viittomakieleen, kommunikointikeinojen opetukseen sekä tuki esteettömään asumiseen myös vuoroasumisessa. Voimassa olevassa vammaispalvelulaissa viittomakielen ja kommunikointikeinojen opetus on harkinnanvarainen tukimuoto. Ne kuulovammaiset lapset, jotka eivät ole hyötäneet kuulon apuvälineistä, eivät välttämättä ole saaneet kunnollista kielitaitoa, kun viittomakielen opetusta on myönnetty liian vähän, se on aloitettu liian myöhään tai he ovat jääneet kokonaan ilman opetusta. Kuulovammaisten lasten kohdalla uuden lain voimaantulon lykkääntyminen voi tarkoittaa sitä, että viittomakielen ja kommunikaatiokeinojen oppimisessa varhaislapsuuteen painottuva herkkyyskausi ehtii mennä ohi ja sillä saattaa olla pysyviä vaikutuksia kuulovammaisen lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja mahdollisuuksiin kommunikoida.

LapCI ry katsoo, että uuden vammaispalvelulain tulee astua voimaan 1.10.2023. Lain toteutumista seurataan ja arvioidaan huolella tehtävän seurannan perusteella. Luonnoksessakin todetaan, että lain muutostarpeita on helpompi arvioida tietoon perustuen. Hyvinvointialueiden tulee tehdä yhteistyötä, jotta alueellisia eroja vammaispalvelulain tulkinnessa ei synny. Mikäli uudessa vammaispalvelulaissa tulee esiin korjattavia kohtia, voidaan korjaukset tehdä sen voimassa ollessa.

Varsinkin vammaisten lasten näkökulmasta lain voimaantulon siirtämisellä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia ja ne vammaiset tai pitkäaikaissairaat lapset, jotka ovat odottaneet jo pitkään heidän tarvitsemiaan palveluja, joutuisivat odottamaan vielä vuoden lisää. Lasten elämässä ja kehityksessä vuosi on eri tavalla merkityksellinen aika kuin aikuisilla.

Grundström Janet

LapCI - sisäkorvaistutelasten valtakunnallinen yhdistys ry - Toiminnanjohtaja

Janet Grundström